

Водночас було б доцільним, на наш погляд, додати до законодавства одну з підстав виникнення суперфіцію та його успадкування, за умови відсутності заповіту.

Бібліографічні посилання

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/para878#n878>.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/para2203#n2203>.
3. Методичні рекомендації щодо документів, які посвідчують речові права на земельну ділянку відповідно до законодавства : рішення колегії Державної реєстраційної служби України від 28.11.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/metodichni-rekomendaciyi-shodo-dokumentiv-jaki-posvidchuyut--doc129055.html>.

Яцків О.Я.,
студентка групи С-ЮЗ-619 (цпс)
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Саксонов В.Б.,
канд. юрид. наук, доцент
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін,
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ГЕНЕЗА МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖНИХ ІНСТИТУТІВ У СВІТІ ТА УКРАЇНІ

Арбітражний розгляд є першою формою цивілізованого розгляду спорів, що виник задовго до появи державних судів загальної юрисдикції. Інститут третейського суду був формою правосуддя, до якої добровільно зверталися з метою встановлення справедливості. Історія розвитку інституту міжнародного комерційного арбітражу нараховує декілька століть. Але про становлення комерційного арбітражу в його власному юридично-соціальному розумінні та як прообразу сучасного комерційного арбітражу можна говорити починаючи з XVIII століття, коли відбувся активний розвиток законодавства про арбітраж і арбітражну практику. Проте тільки у XX столітті він набуває широкого визнання і відповідного правового статусу.

Виділяють чотири етапи розвитку міжнародного комерційного арбітражу у XX ст.

Перший період знаменується тим, що до закінчення Другої світової

війни тільки окремі міжнародні комерційні арбітражні справи існували за межами традиційних галузей торгового і морського арбітражу в таких центрах, як Лондон і Гамбург. Роль арбітрів була вирішальною, проте роль юристів в арбітражі була обмеженою і процес був неформальним, дружнім і швидким.

На другому етапі, у післявоєнну еру, набувають великого значення «нафтові» арбітражі, що зіштовхнули багатонаціональні нафтові компанії із суверенними урядами у спорах із приводу сфери дії націоналізації нафтових концесій.

Третій етап характеризується тим, що у 1960-х і 1970-х роках арбітраж став усе більше використовуватися за межами традиційних секторів торгівлі товарами й судноплавства, але ще не розвинувся у стандартний спосіб розгляду спорів, яким він став сьогодні.

На четвертому етапі арбітраж став «індустрією», а арбітражні застереження – стандартом у міжнародних контрактах, переважно тому, що сторони відмовляються розглядати спори у національних судах іншої сторони.

Під час перебування Української РСР у складі СРСР існувала монополія зовнішньої торгівлі, за умов якої у Радянському Союзі припускалося існування лише двох постійно діючих арбітражних установ – Арбітражного суду і Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті СРСР.

16 квітня 1991 р. Верховна Рада Української РСР прийняла Закон «Про зовнішньоекономічну діяльність» [1] і, виходячи, зокрема, з положень Декларації про державний суверенітет Української РСР, Закону «Про економічну самостійність Української РСР», рекомендувала Торгово-промисловій палаті України (далі – ТПП України) створити зовнішньоекономічний третейський суд, який і був утворений 11 серпня 1992 р. із усталеною в багатьох країнах назвою – Міжнародний комерційний арбітражний суд.

Перший досвід розгляду спорів засвідчив, що для успішного функціонування міжнародного комерційного арбітражного суду необхідна міцна правова база.

Комісія Організації Об'єднаних Націй з права міжнародної торгівлі зробила Типовий (модельний) закон про міжнародний торговий арбітраж, який було схвалено резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 40/172 11 грудня 1985 р. і рекомендовано державам усіх регіонів незалежно від правової чи економічної системи враховувати його, маючи на увазі бажаність тотожного арбітражного законодавства і конкретні потреби практики міжнародного арбітражу. Під час розробки цього модельного закону було вивчено досвід законодавчої регламентації міжнародного арбітражу в різних країнах світу для можливого його використання державами у власному законодавстві.

24 лютого 1994 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» [2] із двома додатками до нього: Положенням про Міжнародний комерційний арбітражний суд і Положенням про Морську арбітражну комісію при Торгово-промисловій палаті України.

В основу цього Закону покладено вищезгаданий Типовий закон Комісії ООН з права міжнародної торгівлі 1985 р., який схвалено Генеральною Асамблеєю ООН.

Оскільки Торгово-промислова палата України (ТПП), при якій діють Міжнародний комерційний арбітражний суд (МКАС) і Морська арбітражна комісія (МАК), є недержавною, неприбутковою, самоврядною організацією, що об'єднує юридичних осіб, які створені та діють відповідно до законодавства України, громадян України, зареєстрованих як підприємців, та їх об'єднання [3], Верховна Рада поклала на ТПП України, зокрема, такі функції, як затвердження регламентів МКАС і МАК, порядок обрахування арбітражного збору, ставки гонорарів арбітрів та інших витрат суду і комісії, сприяння їх діяльності. Останнє полягає у затвердженні рекомендаційних списків арбітрів, матеріально-технічному забезпеченні, призначенні арбітрів у конкретних справах у випадках, коли та чи інша сторона ухиляється від цього або звертається про це з проханням, коли сторони не досягають згоди щодо одноособового арбітра, а арбітри – стосовно головуючого при колегіальному складі арбітражу і в остаточному вирішенні питань про заявлений відвід арбітра.

МКАС і МАК – це перш за все компетентні, неупереджені, незалежні арбітри, українські й іноземні громадяни, серед яких – вчені та практики зі світовим ім'ям. Це також і високопрофесійні співробітники секретаріатів МКАС і МАК.

Зовнішньоекономічні спори вирішують фахівці, що призначені самими сторонами або на їх прохання і відповідно до Закону та Регламенту Президентом ТПП України. Арбітри не є представниками сторін. Наявність у рекомендаційних списках іноземних арбітрів не є формальною.

Отже, на сьогодні МКАС і МАК є самостійними, постійно діючими арбітражними установами, що здійснюють свою діяльність відповідно до Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж», а також міжнародних правових актів, ратифікованих в Україні.

Бібліографічні посилання

1. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон Української РСР від 16 квітня 1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Про міжнародний комерційний арбітраж : Закон України від 24 лютого 1994 р. № 4002-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
3. Про торгово-промислові палати в Україні : Закон України від 2 грудня 1997 р. № 671/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80>.